

Hopes kirkelige fremtidsfrykt

Jon Kvalbein, Dagen 21. september, 2009.

Da Ludvig Hope skrev boka «Kyrkja og Guds folk» (1923), betraktet han kombinasjonen av statskirke og et uavhengig lekmannsarbeid innen kirken som den beste ordningen for å fremme Guds rike i Norge. Samtidig advarte han imot det kirkelige reformarbeidet. Hvordan begrunnet han dette? Hadde han grunn til å frykte den kirkelige utviklingen?

Hopes frykt

Vi tar utgangspunkt i hans egne ord:

«La vere at mange vil smile til meg nå, men eg seier det likevel. Det er mi faste overtyding at gjennom ei statskyrkje som gir rom for eit gudfryktig, radikalt og fritt lekmannsarbeid, ber Guds rike dei beste frukter i Noreg.

Men vert desse to arbeidsreiskap øydelagde på ein eller annan måte, eller berre det eine av dei, så vil kristendomen i Noreg lide eit stort nederlag.

Får den nye kyrkjerørsla fange det norske lekmannsarbeidet og binde det under kyrkja, så visnar ein av dei fagraste blomane i norsk kristenliv. Og får desse same kyrkjelege kyrkjestormarane velte statskyrkja, så må dei om kort tid bite i det sure eplet at store partar av det norske folket vert avkristna.

Eg ser det så at «Norges kirkelige landslag», ordninga med sokneråd og arbeidet for å gje «menighetene» (dvs. kommunane) den avgjerande makta ved prestevalet, ber i seg ein stor og drepende fåre for statskyrkja.

Fåren kjem ikkje frå oss som vert kalla kyrkjestormarar, men ikkje er det. Statskyrkja har ein av sine sterkaste stolpar i oss. Det skal nok framtida syne. Fåren for kyrkja kjem frå dei «kyrkjelege». Får dei framgang med sine planar, så skal vi snart få sjå kaos og kristeleg vanmakt og åndstyranni i Noreg.»

«To store lys»

Hvilken fordel så Hope i statskirken? «Den norske staten har teke kristendomen, etter den lutherske læra, til statsreligion. Med det same har då staten teke på seg å lære opp folket i kristendom.» Hope peker på «to store lys, som mange ikkje synest sjå. Det eine er religionslærebøkene, bibelsoga og salmeboka. Mange kristne ser slett ikkje det verd desse har for ungdommen. Fyrst om så gale skulle hende at desse kom utor skulane, ville dei vakna og sjå det folket hadde mist.-- Det andre lyset er den store flokken av truande lærarar som her er.»

Disse «lysene» er lite synlige i dag. Kristendomsopplæringa er overlatt til kirken. Kirkens dåpsopplæring er ikke obligatorisk, den er sparsomt gjennomført, og læreinnholdet er svakt. RLE-faget gir en sideordnet presentasjon av religioner og livssyn, som i praksis oppdrar til relativisme. Fortsatt er det ikke få kristne lærere, men læreplanene begrenser deres handlefrihet.

Hope visste at vekkelsesbevegelsene forutsatte at folket hadde kristen kunnskap: «Kristendomskunnskapen er den veden, det brennefanget ein må ha til å kveikje eld i.» Men Hope fikk ikke rett i at tapet av kristendomsfaget ville få kristenfolket til å «vakna og sjå det folket hadde mist»! Da ville engasjementet for alternativ kristen opplæring og kristne friskoler ha vært større enn det er i dag!

«Den nye kyrkjerørsla»

Hope fryktet «den nye kyrkjerørsla». Hva tenkte han på? I 1908 gikk det 6. frivillige landsmøtet inn for «fri folkekirke». Den skulle styre seg selv med bispedømmerråd, kirkeråd og kirkemøte på toppen. Da regjeringen arrangerte høring om dette i 1914, gikk folket imot. Men da Hope skrev sin bok, var menighetsrådene nettopp opprettet.

Hvilken fare så Hope i rådsstrukturen? «Kyrkja og Guds folk» gir et innblikk i hvordan Hope tenker. Hope er realist. Han er klar over at de fleste kirkemedlemmene ikke er gjennfødte kristne. Han vet at en folkekirke ikke kan styres etter bibelske retningslinjer. Han vet at bibeltro kristne er i

mindretall. Derfor skriver han:

«Mitt syn er at vi kristne skal ikkje trå etter *makta* i statskyrkja, såleis at vi tek oss til å herska over andre. Vi skal vere lys og salt. Vi skal leggje kristendomen inn i statskyrkja indirekte. Vi skal leve som kristne og forkynne Ordet, vekkje og nøre kristenlivet, så det kan bli fleire kristne heimar, fleire sanne kristne i alle samfunnslag, i alle embete, i heile folket. Kristendomen skal ikkje tvingast inn med makt, han skal vinne fram med livets eigen rett.»

Det Hope frykter i 1923, er at det kristne lekfolket nå ville prøve å styre menighetene gjennom menighetsrådene, fremfor å satse på det frivillige lekmannsarbeidet. I menighetsrådene ville de bli nødt til å samarbeide med de liberale, noe Calmeyergatemøtet i 1920 hadde tatt kraftig avstand fra. På Geilomøtet i 1921 hadde Ole Hallesby gått inn for å erklære streik overfor menighetsrådene. Men Joh. M. Wisløff mente de troende burde «fylle institusjonene». Dette misliker Hope. Han frykter også for at reformbevegelsen skal binde det frie lekmannsarbeidet under kirken.

Har Hope fått rett?

I dag ser vi at lekfolket har delt seg. Rådsstrukturen er full av lekfolk som praktiserer nettopp det «samspill mellom retningene» som det bibeltro lekfolk tok avstand fra i 1920. Men fortsatt rommer store frivillige organisasjoner et lekfolk som driver indre og ytre misjon på bibelsk grunn.

Lekmannsarbeidet kan bindes under kirken ved organisatorisk samarbeid. I dag ser vi at organisasjoner som Sjømannsmisjonen i praksis er blitt en del av Den norske kirke. NMS profilerer seg som kirkens misjon. IKO er blitt integrert i kirkens sekretariat. Det organiserte Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) kan vanskelig å holde bibelkritiske teologer utenfor. De radikale lavkirkelige organisasjonene har ikke ønsket å delta i et slikt organisert samarbeid.

Men bindingen til kirken kan også skje indirekte ved at bedehusforkynnelsen tilpasser seg folkekirkens teologiske romslighet. Man kan unnlate å forkynne til døpte at de må omvende seg fra et syndig liv, fordi kirken i praksis anser alle døpte som fullverdige medlemmer uansett tro og liv. Man kan tie om fortapelsen og vranglæren, idet et godt samarbeidsklima prioriteres fremfor bibelske sannheter. I en tid da Den norske kirke undergraves av læreoppløsende teologi, burde organisasjonene være desto mer opptatt av innholdet i sin egen forkynnelse.

Hope fryktet en rådsstruktur som ville skape «kaos og kristeleg vanmakt og åndstyranni i Noreg». Det ser vi i dag når Kirkemøtet legger bibelstridig lære til grunn for kirkens ritualer og praksis. Hopes argumenter for statskirken er nok utdatert. Men vi har fortsatt mye å lære av Hopes advarsler mot rådskirkens maktutøvelse og av hans idealer for en fri og uavhengig lekmannsbevegelse på bibelsk grunn.